

גליון תתקיב • ערש"ק פרשת תרומה

• שנת העשרים •

לקראת שבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

מדוע נתקשה משה בהקמת המשכן?

להרגיש בכל התפילה את ה"מודה אני"!

בפלוגתא על אופן הנחת היריעות על המשכן

כשנפלות מחשבות – להזכור משניות!

מכון אור החסידות	Or Hachasidus
סניף ארץ הקודש	Head Office
ת.ד. 2033	1469 President St. #BSMT
כפר חב"ד 6084000	Brooklyn, NY 11213
03-738-3734	United States
Likras@likras.org	(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,
הרב מאיר יעקב זילברשטרום, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם טייטלבוים,
הרב אברהם מן, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שווייכה

לתת את המובחר לבניית בתי כנסיות ובתי מדרשות

להשתמש בזהב לצרכי עצמו
– רק לאחר נדבת המקדש

מדוע צריך להדר יותר מיעקב
ולבנות בנין נאה?!

יש מי שטוען, שבשביל מקום תורה, ישיבה וכו', אין צורך בבנין והיכל נאה, כמו ביתו הפרטי, שהוא בנין של ארבעים או חמישים אמה, ועד כבנין ההיכל... אלא מספיק גם "אוהל" - שהרי מצינו ביעקב שהי' "יושב אהלים" (תולדות כה, כז), ואם כן, מדוע צריך להדר יותר מיעקב ולבנות בנין נאה?!

וכיון שהוא בקי לא רק בתלמוד בבלי, אלא גם בתלמוד ירושלמי - מביא ראי' מהמסופר בירושלמי (שקלים ס"ה) אודות אמורא שהתערעם על ריבוי הממון שהשקיעו בבנין בית-כנסת, במקום ליתנו לעניי תורה (החזקת תורה), וקרא על זה את הפסוק (הושע ח, יד) "וישכח ישראל את עושהו ויבן היכלות"!!

ובמילא - טוען הוא - עבור בית-כנסת או בית-מדרש מספיק גם "אוהל", דירת עראי, ורק בשבילו יש צורך ב"דירת קבע", כי, אם תהי' לו רק דירת עראי, לא יוכל לקיים מצות סוכה... (דכיון שכל ימות השנה דר בדירת עראי, הרי זה נחשב אצלו לדירת קבע, וא"כ, לא יצא בה י"ח מצות סוכה).

ועל זה אומרים לו:

"לומדות" - ביכלתך לומר ("געזונטערהייט") כמה שתרצה, אבל כשמדובר אודות פסק דין בשולחן ערוך ובנדודי, "אם בנה בית תפלה יהי' נאה מבית ישיבתו" (רמב"ם סוף הל' איסורי מזהב. יו"ד סו"ס רמח) - יש לקיים זאת, וליתן מן הטוב והיפה.

ומזה מובן גם בנוגע לבנין שבו מחנכים לתורה ותפלה - שצריך להיות באופן ד"כל חלב לה" (ויקרא ג, טז).

(תורת מנחם חב"ז ע" 63 ואילך)

פתיחה

בעזה"ת.

הננו מתכבדים להגיש לפניכם את הקונטרס 'לקראת שבת' (גליון תתקכ"ב) היו"ל לפרשת תרומה, ובו אוצר בלום בענייני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש וצוק"ה נב"מ זי"ע.

◇ ◇ ◇

מדור "מקרא אני דורש" שבפתח הקובץ עוסק בציווי הקמת המשכן, שלדעת הרמב"ן נאמרו שני ציוויים, אחד להקמת המשכן בשבעת ימי המילואים וציווי שני על הקמתו ב"ח ניסן, אמנם בדעת רש"י יתבאר שרק ציווי אחד נאמר בקשר ל"ח ניסן. ועפ"י יבאר באופן נפלא פשר הקושי של משה להקים את המשכן ב"ח ניסן, בעוד שהמשכן כבר הוקם שבע פעמים בשבעת ימי המילואים.

מדור "יינה של תורה" עוסק במשמעות תרומת האדנים ותרומת המשכן בעבודה הרוחנית, שתורמת האדנים היא עבודת הק"ש והתפילה שמיוסדות על אדני קבלת עול מלכות שמים, ותורמת המשכן היא העבודה לעשות לו ית' דירה בתחתונים ע"י העסק בענייני העולם וניצולו לשם שמים. כן יתבאר גם הטעם שתיקנו חז"ל נוסח תפילה שווה לקטן ולגדול.

מדור "חידושי סוגיות" עוסק באופן הנחת היריעות על המשכן שמצינו בזה פלוגתא בין דברי הש"ס לברייתא דמ"ט מידות, ויבאר מה הכרח את רש"י בפירושו על התורה לפרש כיריעות עזים רק כפירוש הברייתא, ואפילו כיריעות הראשונות שהביא שני הפירושים, גם שם הכתוב נוטה לפרשו כפירוש הברייתא.

בברכת שבתא טבא
מכון אור החסידות

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כאופן שהופיעו במקורם, אלא עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולפעמים הושמט ריבוי השק"ט והמקורות שהופיעו במקורם, ויש להיפך, אשר במקור הדברים מופיעים בקיצור וכאן הורחבו ונתבאר ע"פ המבואר במקומות אחרים בחזרת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבירד הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנשמנו בחוכן הענינים), וימצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

תוכן ענינים

מקרא אני דורש..... 2.

גדר הקמת המשכן בו ימי המילואים

כיצד הקים משה את המשכן שבעה ימים לפני היום שנצטוו בפירוש להקים בו? / שיטת רש"י (דלא כהרמב"ן): הקמת המשכן בו ימי המילואים - פרט בחינוך הכהנים / מה פשר הקושי של משה רבנו בהקמת המשכן ב"ח ניסן, אחרי שהקימו שוב ושוב שבעה ימים?!

ע"פ לקוטי שוחת חרי"א עמ' 181 ואילך, חרי"ב עמ' 57 ואילך

פנינים..... 3.

מדוע נכפל הציווי "ל" - לשמ"י? ע"פ לקוטי שוחת חב"ז עמ' 167 ואילך

הפרוכת - מוחיצה או מסך? ע"פ לקוטי שוחת חב"ז עמ' 140 ח"י 39

יינה של תורה..... 4.

ה"אדנים" של עבודת השי"ת

מדוע תיקנו חכמים נוסח תפילה שווה לכל ישראל? / כיצד נותנים "תרומת המשכן" ו"תרומת האדנים" בזמננו? / איך "מכניסים" את "מורה אני" לעבודת ק"ש ותפילה? / ואיזו עבודה שייכת רק באנשים מכן עשרים שנה ומעלה? תרומת האדנים ותרומת המשכן בעבודת האדם הרוחנית

ע"פ לקוטי שוחת חרי"א עמ' 109 ואילך

פנינים..... 5.

גם הנחושת היא חלק מהמשכן ע"פ לקוטי שוחת חב"ז עמ' 152 ואילך

הכפרות - חלק מהארץ או כלל בפ"ע? ע"פ לקוטי שוחת חב"ז עמ' 175 ואילך

חידושי סוגיות..... 6.

כפלונת הש"ס וברייתא דמ"ט מידות באופן הנחת היריעות על המשכן

יקשה ברש"י דלכאורה סתר עצמו, שבתחילה נטה לפרש כדעת הש"ס ואח"כ סתם כדעת הברייתא דמ"ט מידות / יתרון דאדרבה רש"י נקט הברייתא כעיקר גם בתחילה, ויבאר סברת הברייתא ולמה יש לה יותר סמך מן המקרא

ע"פ לקוטי שוחת חב"ז עמ' 181 ואילך

תורת חיים..... 7.

מעט אור דוחה הרבה חושך!

דרכי החסידות..... 8.

"עסק התורה"

שיחות קודש..... 9.

לתת את המובחר לבניית בתי כנסיות ובתי מדרשות

צוות העריכה וההגהה:

הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי, הרב מאיר יעקב וילברשטרום, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטנוב, הרב מנחם טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

מכון 'אור החסידות', סניף ארץ הקודש ת.ד. 2033 כפר חב"ד,
Or Hachasidus - Head Office, 1469 President st. • 6084000
#BSMT, Brooklyn, NY 11213 - United States (718) 534 8673

להערות והארות:

טל' מערכת: 03-3745979 orhachasidutil@gmail.com

גדר הקמת המשכן בז' ימי המילואים

כיצד הקים משה את המשכן שבעה ימים לפני היום שנצטווה בפירוש להקים בו? / שיטת רש"י (רלא כהרמב"ן): הקמת המשכן בז' ימי המילואים – פרט בחינוך הכהנים / מה פשר הקושי של משה רבנו בהקמת המשכן בר"ח ניסן, אחרי שהקימו שוב ושוב שבעה ימים?!

באמצע פרשתנו, בתוך אריכות הדברים המבוארים בכתוב בעניין המשכן וצורתו, נאמר (כו, ל): "והקמות את המשכן כמשפטו אשר הראית בהר". ומפרש רש"י: "והקמות את המשכן – לאחר שישגמר הקימהו; הראית בהר – קודם לכן, שאני עתיד ללמדך ולהראותך סדר הקמתו".

הנה כאן לא נאמר יום מסוים להקמת המשכן, אלא "והקמות את המשכן" סתם; אמנם לקמן בפרשת פקודי נתפרש היום שנצטוו להקים בו את המשכן – **א' ניסן** (מ, א-ב): "וידבר ה' אל משה לאמר. ביום החודש הראשון באחד לחודש, תקים את משכן אהל מועד".

ב. והנה בדברי רש"י בהמשך הפרשיות מבואר, שאף שמשה נצטווה להקים את המשכן בא' ניסן – "ביום החודש הראשון באחד לחודש תקים את משכן אהל מועד", מכל מקום התחיל בהעמדתו עוד קודם לכן, במשך שבעת ימי המילואים (החל מכ"ג אדר), שאז "העמידו משה למשכן ושימש בו ופרקו בכל יום" (פרש"י שמיני ט, כג); "שכל שבעת ימי המילואים היה משה מעמידו ומפרקו, ובאותו היום – א' ניסן – העמידו ולא פרקו" (פרש"י נשא ז, א).

והרמב"ן מפרש (בפירושו לפ' פקודי מ, ב), שזהו ההבדל בין הציוויים:

הציווי בפ' פקודי מתייחס להקמת המשכן באופן קבוע – שהיא היתה בא' ניסן; **ואילו הציווי בפרשתנו**, "והקמות את המשכן כמשפטו אשר הראית בהר", מתייחס להקמת

כמשא כבידה ביותר, ויש מי אשר הוא אוהב את מסחרו ועבודתו, דגם הוא חפץ בהריוח והשכר שהם עיקרים אצלו, אבל הוא בעצם אוהב את המסחר והעבודה ומתענג בזה, הגם דגם הוא עמל ויגע בזה בהתעסקות מרובה, ומ"מ יש לו חיות וענג ביגיעתו זאת ("עס איז אים דיא עצם התעסקות זייער טייער און גישמאק"), ולהיות שהדבר יקר לו במאד הרי הוא מתמסר לגמרי לכך, וטעם הדבר הוא לפי שעסקו זה או מלאכתו זאת שהוא עסוק בהם הם קנין נפשו, ובדבר שהוא קנין נפשו ההתעסקות עצמה הוא התכלית והשכר, והיינו דהריוח של המסחר והמלאכה אינו בערך ענג נפשו מגוף ועצם ההתעסקות בהמסחר והעבודה.

...וזהו התורה נקנית, התורה צריכה להיות קנין נפשי, והיינו דלבד זאת שצריכים ללמוד תורה בשביל לידע את המעשה אשר יעשון בקיום המצות, וכן לימוד התורה שהיא עצמה מצוה, ידיעת התורה היא עצמה מצוה, דכ"ז הוא בדוגמת הבעל עסק שעוסק במסחרו או בעבודת מלאכתו בשביל הריוח, הנה התורה צריכה להיות קנין נפשי, וקנין זה הוא נקנה כאשר הוא לומד תורה בחבורה, אשר איש את רעהו ידברו בעת הלימוד בפרטיות הסוגיא או ההלכה שלומדים, שהדיבור הלזה מורה על החיות פנימי שיש להם בלימודם, והיינו שהדבר נוגע לו, הוא מונח בזה, ומפריע לו הענין, וזהו ענג נפשו, וקנין זה הוא בלימוד התורה בחבורה וברבים דוקא בבתי כנסיות ובתי מדרשים,

וכמו בעסק גשמי דמסחר וקנין הרי כל אחד משתדל להיות עסקו דוקא במקום שבנ"א מצויים שם, ומשתדל להיות מקום עסקו במקום שהרבה אנשים עוברים ושבים דרך שם, וממציא כמה המצאות באופנים שונים להיות מקום מסחרו גלוי לעיני העוברים ושבים, ומכריז בכמה אופני הכרזה דגם אם העובר ושכ הוא טרוד ביותר הנה גם הוא יתעורר ע"י ההכרזות לשום עינו על מקום מסחרו, וגם אם אפילו בפעם זה לא יקנה את סחורתו, אבל עכ"פ יוחקק אצלו או לכה"פ יהי' רשום בזכרונו אשר במקום פלוני נמכרת סחורה זו, ולעת מן העתים יבוא ויקנה, וכן הוא בענין לימוד התורה שהלימוד צריך להיות ברבים דוקא במקום שהרבים מצויים שם, וצריכים לעשות כל מיני השתדלות בפרסום הדבר ובהתעוררות, אשר בלימוד התורה ברבים דוקא מקיימים בזה מצות צדקה וגמ"ח ברוחניות, דהנה אי' בספרי דאע"ה הי' נדיב בממונו גופו ונפשו... [וענין] נדיב בנפשו, דהגם כשהי' לומד לעצמו הי' לומד חכמות עמוקות בחקר אלקה והי' מתענג בהם תענוג אין סוף, מ"מ הרי הניח את עצמו לגמרי מכל וכל והתעסק ללמוד עם אנשים פשוטים דוקא, ועבודתו זאת היתה במס"נ ממש, והמס"נ של אע"ה הי' באופן כזה שלא חשב זה לענין כלל, כי העיקר הי' אצלו לפרסם אלקותו ית' ולא חש כלל להמנגד ומה שיעשה לו, וכן הוא בענין לימוד התורה ברבים דוקא...

והנה מכל הנ"ל מובן דההתעסקות בתורה היא מעלה גדולה כפולה ומכופלת בזה שלומד תורה בקביעות זמן ומקום, וע"י הלימוד ברבים הנה דברי תורה נקנים בנפשו, והתורה היא קנין נפשי אצלו, ומקיים מצות צדקה וגמ"ח שגורם טובה גדולה גם לזולתו.

(ספר המאמרים תרצ"ג ע' תצו-ט)

הנודע כדפוס
לעילוי נשמת
הרה"ח ר' שלמה
בן ר' יעקב ע"ה
יאנג
נפ"ק כ"ז תשרי ה'תשפ"א
תנצ"ה

"עסק התורה"

ההתעסקות בתורה היא מעלה גדולה כפולה ומכופלת בזה שלומד תורה בקביעות זמן ומקום, וע"י הלימוד ברכים הנה דברי תורה נקנים בנפשו, והתורה היא קנין נפשי אצלו, ומקיים מצות צדקה וגמ"ח שגורם טובה גדולה גם לזולתו

שהתורה תהי' קנין בנפשו

"הסכת ושמע ישראל", ואמרז"ל (ברכות סג, ב) "עשו כתות כתות ועסקו בתורה, לפי שאין התורה נקנית אלא בחבורה..." וצריך להבין מהו ענין ה"עסק" של תורה דלכאורה הוה לי' לומר עשו כתות כתות ולמדו תורה, דתורה היא חכמה והשכלה, ובכל חכמה והשכלה שייך רק הלשון לימוד והגיון, וכמ"ש (דברים ה, א) "ולמדתם אותם ושמתם לעשותם", וכתוב (יהושע א, ח) "לא ימוש ספר התורה הזה מפיק והגית בו וגו'", ומהו אומרו עשו כתות כתות "ועסקו" בתורה שאומר הלשון התעסקות... וצריך להבין מהו המעלה בהתעסקות ומהו ענין ההתעסקות...

[ובפרקי אבות (פ"ו מ"ב) נאמר] "וכל מי שעוסק בתלמוד תורה ה"ז מתעלה", דמי שעוסק ומשתדל בתלמוד תורה שילמדו תורה ה"ז מתעלה, דההתעסקות בתורה הוא עיקר, וטעם הדבר הוא לפי שאין התורה נקנית אלא בחבורה דעיקר ענין לימוד התורה שתהי' קנין בנפשו, והיינו דלימוד ושקידה בתורה אינו מספיק עדיין, כ"א שתהי' התורה קנין בנפשו, זאת אומרת דגם כאשר לימודו בתורה הוא כדבעי למהוי ע"מ לשמור לעשות ולקיים במצות בפ"מ אין זה עדיין אמיתת הענין הנרצה בתורה כי העיקר הוא אשר התורה תהי' קנין בנפשו.

ברוגמת בעל עסק

ויובן זה במשל גשמי, ממה שאנו רואין במוחש בטבעי בנ"א הבעלי עסקים, דתכלית המכוון הן במסחר וקנין והן בעבודה ומלאכה הוא הפרנסה והשכר שמרויח בפרנסתו ובשכרו, ומ"מ יש בזה חלוקים בטבעי בנ"א, דיש מי דכל עסקו במסחרו ובעבודתו הוא רק בשביל התכלית של הרווח, אבל גוף ועצם העבודה אינו נוגע לו כלל, ואדרבא הוא עליו

לקראת שבת

המשכן שהיתה קודם לכן, במשך שבעת ימי המילואים, שאז הוקם המשכן באופן ארעי והיו מפרקים אותו בכל יום.

[וזה לשון הרמב"ן: "ביום החודש הראשון באחד לחודש תקים את משכן אהל מועד - על דעת רבותינו שהוא יום השמיני למילואים, טעם הכתוב שתקים את המשכן ויעמוד כן, לא תורידנו ולא תקימו עוד . . ולא הוצרך לצוות עתה על הקמת שבעת הימים הראשונים, כי אמר לו מתחילה 'והקמות את המשכן כמשפטו אשר הראית בהר'. וכיון שפירש לו עתה כי 'ביום החודש הראשון' תהיה הקמתו לעמדה, הנה ידע כי שבעת ימי המילואים יצטרך להקים ולהוריד"].

אמנם, הפירוש הפשוט של הציור "ביום החודש הראשון באחד לחודש תקים את משכן וגו'" - הוא, שכל עיקר הקמתו תהיה ביום זה, ולא לפני כן. ומה שמפרש הרמב"ן כי הפירוש "תקים" בפסוק זה הוא שאז "תהיה הקמתו לעמדה" - באופן קבוע - חידוש הוא, ואם היה רש"י סובר כחידוש זה היה לו לאומרו במפורש.

ומעתה נראה לומר, שלדעת רש"י יש לפרש כפשוטו ששני הציורים מכוונים הם לאותו העניין. והיינו, שבתחילה (בפרשתנו) אמר הקב"ה למשה "והקמות את המשכן כמשפטו וגו'", ולא פירש לו מתי תהיה הקמה זו; ואחר כך (בפ' פקודי) הוסיף ופירש (גילוי מילתא) שזמן קיומו של ציור זה יהיה "בחדש הראשון באחד לחודש".

ג. אך לדרך זו מתעוררת קושיא פשוטה: אם אכן נצטווה משה שהקמת המשכן תהיה רק "ביום החודש הראשון באחד לחודש", כיצד העמיד משה את המשכן בשבעת ימי המילואים?! והרי בוודאי לא עשה משה כן מדעת עצמו, ח"ו!

והביאור בזה: הן אמת שלא נצטווה משה בפירוש על העמדת המשכן לפני א' ניסן, אולם למד זאת מהציור על חינוך הכהנים - מזה שנצטווה לחנך את אהרן ובניו בעבודתם, והחינוך בעבודה צריך להיות במקום שבו תיעשה העבודה בקביעות, שכן נצטווה מפורש שכל שבעת ימי המילואים יהיו "אל פתח אהל מועד" (תצוה כט, ד. לה) - הרי מוכח שצריך להקים את המשכן.

כלומר: את ציור "והקמות את המשכן" קיים משה לראשונה בא' ניסן, ולא לפני כן. וזה שהקים את המשכן בפועל בימים שלפני כן, היה זה פרט בחינוך אהרן ובניו בלבד, ולא תכלית לעצמה.

וזהו גם הטעם שלא שרתה השכינה בשבעת ימי המילואים, אף שנאמר "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (פרשתנו כה, ח), והמשמעות בזה היא שמיד כאשר יעשו מקדש יקויים "ושכנתי בתוכם". כי זה שמשה העמיד את המשכן בימים אלו לא היה לשם קיום הציור "ועשו לי מקדש", אלא רק בתורת פרט בחינוך אהרן ובניו, וכנ"ל.

ד. והנה, לפי ביאור זה - שהציור "והקמות את המשכן" התקיים לראשונה בא' ניסן

מעט אור דוחה הרבה חושך!

כשנפלות מחשבות

– לחזור משניות!

במענה על מכתבו . . בו כותב אודות מה שעבר עליו וגם שמתרגז בקלות ונופלות לו מחשבות וכו',

הנה בכלל יש להסיח דעת מזה, מובן מאליו שיש לעשות מה שהרופא מורה לעשות, אבל זה רק במה שקשור עם כח המעשה, אבל להתבונן בזה, אין זה ענייננו, וכאשר יסיח דעתו מזה בטח יהי יותר בריא, ויהי לו יותר זמן להצליח בעניניו הפרטיים וגם בהשתתפות שלו בעסקנות חב"ד באה"ק ת"ו.

ראוי שידע בעל-פה כמה פרקים משניות וכמה פרקים תניא, מובן מאליו באופן כזה שלא יגרום לו מאמץ, וכאשר ירגיש שמתרגז או נופלות לו מחשבות בלתי רצויות, יחשוב אז כמה משניות וכמה שורות מתניא ומעט אור דוחה הרבה חושך ובפרט שהאור הוא ממאור החסידות, ושהחושך הוא חושך מדומה.

(תרנ"ט מאגרי קודש ח"ז עמ' שני)

הנני שמח לשמוע מסדר יומי בלימוד, ורצוני להציע לו, שיהיה לו גם ענינים של תורה בעל-פה, כמו הפרקים הראשונים בתניא, מאמר חסידות מכ"ק מו"ח אדמו"ר, וכמה פרקי משניות, כדי שבהליכתו אל ומהעבודה וכיוצא בזה ובעיקר כאשר מתחילות ליפול מחשבות זרות, יהיו לו מיד דברי תורה במה לדחות את המחשבות זרות, וכמאמר, מעט אור דוחה הרבה חושך.

(תרנ"ט מאגרי קודש ח"ה עמ' לח)

מרגיש ירידה? תסיף אור!

במענה על מכתבו בו כותב אשר מרגיש ירידה במצבו הרוחני וכו', וכמובן אשר לכל לראש בכגון דא צריך להוסיף בהתמדה ושקידה בלימוד התורה. ובפרט בלימוד פנימיות התורה הנותנת חיות ואור בכל ענינים דקדושה של אדם. ואפילו מעט אור דוחה הרבה חושך.

כן יש להזהר מלהגזים ח"ו באופן הירידה, כמובן גם כן מד"ה מזמור שיר ליום השבת לכ"ק אדמו"ר האמצעי אשר יצא לאור זה עתה [נדפס בספר מאמרי אדמו"ר האמצעי נ"ך ע' תקלט]. ואחר כך ילמוד בשימת לב הראוי בספר תניא קדישא פרק כ"ז-כ"ט.

ומה טוב אשר יתודע עם המשפיעים דא"ח בשיבת תומכי תמימים ויסיח לפנייהם דאגתו, ויקוים בו מאמר רז"ל על הפסוק דאגה בלב איש ישיחנה וכו'.

בברכה ללימוד התורה בחיות ולהוסיף בחסידות בהדרכותי ומנהגי' ולבשורות טובות.

(אגרות קודש חב"א עמ' שבו)

להאיר בחלקו בעולם!

מאשר הנני קבלת מכתבה, בו כותבת אשר הוטב מצב רוחה, ועל פי הפתגם הידוע אשר מעט אור דוחה הרבה חושך הרי בודאי מנצלת את הנ"ל לדחות החשך הנמצא בחוץ. וכדרישת תורתנו תורת חיים, אשר מחובת האדם וזכותו הוא, לא רק שיהי' אור בד' אמות שלו אלא גם בחלקו בעולם, אשר זהו משמש הכנה לקיום היעוד שיתמלא העולם כולו אורה, וכנלמד גם כן ממאמר רז"ל קצר אבל כולל תורה והוראה שלימה, שבלידת מושיען של ישראל הוא משה רבנו גואל ראשון ואחרון, נתמלא הבית כולו אורה...

(אגרות קודש ח"ה עמ' תיב)

(ומה שהיה משה מעמיד המשכן לפני כן היה פרט בקיום ציווי אחר, ודלא כהרמב"ן) – יש ליישב פלא גדול בעניין זה של הקמת המשכן.

בפרשת פקודי מספר הכתוב על הקמת המשכן בפועל, בא' ניסן (מ, יז): "ויהי בחדש הראשון בשנה השנית באחד לחודש הוקם המשכן". ובפירושו הלשון "הוקם המשכן" – כתב רש"י (בפירושו לפקודי לט, לג): "שלא היה יכול להקימו שום אדם מחמת כובד הקרשים, שאין כח באדם לזקפן, ומשה העמידו. אמר משה לפני הקב"ה: איך אפשר הקמתו על ידי אדם; אמר לו: עסוק אתה בידך נראה כמקימו, והוא נזקף וקם מאליו. וזהו שנאמר 'הוקם המשכן' – הוקם מאליו".

ותמהו במפרשים ("כלי חמדה" על רש"י בפ' פקודי שם. ועוד): מה התחדש ב"אחד לחודש", שנאמר בו "הוקם המשכן" משום שלא היה אפשר להקימו בכח אדם כו' –? הרי כבר לפני כן, במשך שבעת ימי המילואים, העמידו את המשכן בכל יום! ואם הצליחו להקים את המשכן במשך ימים אלו – מדוע דווקא עתה לא הצליחו?!

ולפי מה שנתבאר לעיל – יש ליישב:

בשבעת ימי המילואים, אכן הצליחו להעמיד את המשכן – על ידי כמה אנשים ביחד. כי מכיון שבימים אלו עדיין לא באו לקיים את הציווי "והקמות את המשכן", ולא הועמד המשכן אלא כדי שיוכלו לחנך את אהרן ובניו – הרי לא איכפת לנו איך בדיוק יעמידו אותו, ושפיר היה אפשר להקימו בהשתתפות של כמה וכמה יחדיו.

אמנם כשהגיע "אחד לחודש", הזמן שבו באים לקיים את הציווי "והקמות את המשכן", "תקים את משכן אהל מועד" – בציווי זה ישנם כמה וכמה פרטים, ואחד מהם הוא שהקמת המשכן צריכה להיעשות על ידי יחיד. וזהו שאומר רש"י "שלא היה יכול להקימו שום אדם מחמת כובד הקרשים" – "שום אדם" יחידי לא יכול היה להעמיד את הקרשים לבדו.

ויש לומר, שהמקור לזה שהקמת המשכן הייתה צריכה להיות על ידי יחיד דווקא, הוא בלשון הציווי בפרשתנו – "והקמות את המשכן כמשפטו אשר הראית בהר", שנאמר כאן "והקמות" בלשון יחיד ומדגיש "אשר הראית בהר", שראייה זו הייתה למשה רבנו לבדו (ולא בהשתתפות של אחרים).

הפרוכת – מחיצה או מסך?

ועשית פרקת

פרוכת – לשון מחיצה הוא, ובלשון חכמים פרט, דבר המבדיל בין המלך ובין העם (כ, לא. רש"י)

לכאורה צריך ביאור: מאי קמ"ל רש"י בפירושו "מחיצה הוא", הרי מפורש בכתוב "והבדילה הפרוכת לכם בין הקודש ובין קודש הקדשים" (פרשתנו כו, ג)?

ויש לומר:

בענין הפרוכת מצינו בכתובים כמה לשונות: בפרשתנו נאמר "והבדילה הפרוכת לכם בין הקודש ובין קודש הקדשים", אך בפ' פקודי, בציווי הקמת המשכן, נאמר "וסכות על הארון את הפרוכת" (מ, ג), וכן נאמר בעשיית המשכן "וישם את פרוכת המסך ויסך על ארון העדות" (שם מ, כא).

ומשמע מלשונות הכתובים שישנם שני ענינים בפרוכת: א. מחיצה מבדלת בין הקודש וקודש הקדשים. ב. מסך וכיסוי לארון.

ועפ"ז יש לומר, דזהו מה שמשמיענו רש"י בפירושו כאן, דלא תימא שיש בפרוכת שני ענינים - הבדלה בין הקודש וקוה"ק ומסך לארון - אלא עיקר ענין ה"פרוכת" הוא "מחיצה", כי תיבת "פרוכת" - "לשון מחיצה הוא", אלא שיש בה גם ענין נוסף, שהיא מסך על הארון.

מדוע נכלל הציווי "לי – לשמי"?

ויקחו לי תרומה

לי – לשמי (כה, ב. רש"י)

גם לקמן, על הפסוק "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", פירש רש"י "ועשו לשמי בית קדושה" (כה, ח). וצ"ב טעם כפל הציווי "לי – לשמי".

ויש לומר:

בחלות הקדושה על הדברים שנתרמו למשכן היו ב' שלבים: א. כשנכנסו לרשות ההקדש, שבזה נעשו ממון הקדש. ב. כשנעשה מהם המשכן, שע"ז נעשה גופם קדוש, כחלק מ"בית קדושה", ולא רק ממון הקדש.

וזהו שמשמיענו הכתוב, שבשני השלבים בעינינו כוונה "לשמי": "ויקחו לי תרומה" - בעת הכנסת התרומה לרשות ההקדש; "ועשו לי מקדש" ("בית קדושה") - בעת בניית המשכן, שבזה חלה הקדושה על הדבר עצמו.

היתה אמה אחת ממנו מכסה את האמה הי"ד של הקרשים, והאמה השנית – מונחת על הארץ! וכמפורש בסוגיין שם, שיריעה זו היתה "נגררת בארץ" (לשון רש"י על הש"ס שם), וכפי שמביא הש"ס שם "תנא דבי ר' ישמעאל למה משכן דומה לאשה שמהלכת בשוק ושיפולי" (שולי בגדי. רש"י) מהלכין אחרי". אבל ע"פ פשט, קשה לומר שיריעות המשכן היו נגררות בארץ, שזהו היפך הכבוד. ובפרט שרש"י מביא בטעם שעודף יריעות העזים (בצד צפון ודרום) "יהי סרוח על צדי המשכן מזה ומזה לכסותו" – "למדה תורה דרך ארץ שיהא אדם חס על היפה", דאף שזה קאי (בפשטות) על היריעות התחתונות, דלפי שהיו יפות חס עליהן לכסותן (ביריעות עזים), מ"מ, מובן, שאותה הנהגה של "דרך ארץ" מחייבת ג"כ להזהר ביריעות עזים (שגם הן יקרות) ולא לבזותן שיהיו נגררות בארץ! ולכן מפרש רש"י הכתוב רק לפי פירוש הברייתא, ש"חצי היריעה העודפת" כיסה "שתי אמות שהיו מגולות בקרשים", שעפ"ז לא הי' נגרר בארץ כלל (וראה עוד בלקו"ש חל"ו, תרומה ב, טעם ע"פ הסוד לשיטת הש"ס דפליג ע"ז וס"ל דהיריעות אכן היו נגררות על הארץ).

מגולות", "והאמה התחתונה של קרש שאין היריעה מכסה אותו היא האמה התחובה בנקב האדן שהאדנים גבהן אמה"; משא"כ בצד מערב, הרי היו שתי אמות עודף (חצי רוחב יריעה היתירה), "לכסות שתי אמות שהיו מגולות בקרשים" (לשון רש"י כו, יב) – הנה בזה יש לחלק, דכיון שקדש הקדשים הוא בצד מערב לכן היו צריכים לכסות את כל הכותל שבצד זה, משום כבוד השכינה (אבל אין זה טעם לשנות מדת היריעות התחתונות, שלצד מערב יכסו ט' אמות, כיון שבלאו הכי לא כיסו את כל הי"ד אמות של הקרשים, ועוד זאת, שלא היו נראות לעין רואה – וא"כ למה לא יהיו שוות ליריעות שבשני הצדדים)].

וע"פ כל המבואר, שרש"י נקט פירוש הברייתא כפירוש ראשון ועיקרי, יש לבאר ג"כ הטעם שבפירושו עה"פ "וסרח העודף גו' חצי היריעה העודפת תסרח על אחורי המשכן" (גבי יריעות העזים) נקט רש"י רק כפי פירוש הברייתא – כי מכתובים אלה יש עוד רא' חזקה לפירוש הברייתא. דהנה, לדעת הש"ס, שהיריעות התחתונות כיסו ט' אמות של קרשים בצד מערב, נמצא, ש"חצי היריעה העודפת" (שהוא שתי אמות) שצ"ל "על אחורי המשכן" (לכסות מה שנשאר מגולה מן יריעות התחתונות),

ה"אדנים" של עבודת השי"ת

מדוע תיקנו חכמים נוסח תפילה שווה לכל ישראל? / כיצד נותנים "תרומת המשכן" ו"תרומת האדנים" בזמננו? / איך "מכניסים" את "מורה אני" לעבודה ק"ש ותפילה? / ואיזו עבודה שייכת רק באנשים מבין עשרים שנה ומעלה?

תרומת האדנים ותרומת המשכן בעבודת האדם הרוחנית

שְׁלוֹשׁ תרומות נאמרו בריש פרשתנו: "דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה – זו תרומת אדנים", "מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי – זו תרומת שקלים", "וזאת התרומה אשר תקחו מאתם – זו תרומת המשכן" (ירושלמי שקלים פ"א ה"א).

והנה יסוד מוסד בסה"ק (ראה תניא פ"ז. ועוד), שכל מה שנאמר ומסופר בתורה, אינו לשעתו ולזמנו בלבד. כי "התורה היא נצחית", וממילא בכל ציווי וסיפורי התורה יש תוכן והוראות לדורות בעבודת האדם.

מתוך שלוש התרומות האמורות, בתרומת השקלים ניכרת היטב שייכותה לכל דור ודור: תרומה זו, שהיא לצורך הקרבנות, נוהגת לדורות, וגם בזמן שאין בית המקדש קיים קוראים פרשת שקלים, ויש נוהגים לתת זכר למחצית השקל (שו"ע אור"ח סי' תרצ"ד ס"א).

אבל תרומת האדנים הייתה רק קודם בניין המשכן ואינה שייכת כיום, וכמו כן תרומת המשכן קדמה לבניית המשכן והמקדש ואינה נוהגת לדורי דורות. וממילא, אין אנו רואים בגלוי כיצד מקיימים כיום את עניין תרומות אלו, ואם כן, יש לפרש איזו הוראה נצחית לומדים מתרומת האדנים ותרומת המשכן לדורי דורות.

"תרומת האדנים" – יסוד העבודה

תרומת האדנים הייתה בסכום שווה לכל, מחצית השקל (פקודי לח, כו-כז), ואם כן, תוכנה הפנימי של תרומה זו, הוא סוג עבודה שהוא שווה בכולם. לעומת זאת, את תרומת המשכן נתן כל איש כפי אשר נדב ליבו אותו (ריש פרשתנו), והיינו עבודה המשתנה ומותאמת לכל אחד לפי נפשו וכוחותיו.

עבודת "תרומת האדנים" השווה בכל, היא קבלת עול מלכות שמים והתבטלות אל

לקראת שבת

יא

(מצד כמה טעמים, כדלקמן) ועל כן הביא רש"י דעת הברייתא, ואף הקדימה לדעת הש"ס [ובהתאם לכללי רש"י שנתבארו כמה פעמים, שמקדים ומביא הפירוש הפשוט יותר במקרא], פירוש, דבאמת מצד פשוט המקראות לא הי' לו כלל להביא דעת הש"ס אלא רק דעת הברייתא! והטעם המכריחו להביא גם את פירוש הש"ס הוא רק מצד הסיוע מהכתוב "ונתת את הפרוכת תחת הקרסים".

וביאור הענין, דהנה בנוגע לאופן הנחת היריעות ע"ג רוחב המשכן, כתב רש"י כאן וז"ל: "היריעות ארכן כ"ח. . . רוחב המשכן מן הצפון לדרום עשר אמות. . . נותן היריעות ארכן לרחבו של משכן, עשר אמות אמצעיות לגג חלל רוחב המשכן ואמה מכאן ואמה נשתיירו י"ו אמה הקרשים שעוביים אמה נשתיירו י"ו אמה ח' לצפון וח' לדרום מכסות קומת הקרשים שגבהן עשר נמצאו שתי אמות התחתונות מגולות". ועפ"י מובן הטעם שרש"י הביא (בהמשך לזה) דעת הברייתא דמ"ט מדות, שגם רוחב היריעות הי' מונח על המשכן באופן שכיסו ח' אמות של הקרשים לצד מערב "ושתי אמות התחתונות מגולות" – שלפ"ז נמצא, שהקצה התחתון של היריעות הי' שווה מכל ג' הצדדים; משא"כ לדעת הש"ס, הרי בצד צפון ודרום כיסו היריעות ח' אמות, ואילו בצד מערב כיסו ט' אמות.

[ואע"פ שיריעות העזים לא כיסו את הקרשים מכל הצדדים באופן שווה, דאילו בצד צפון ודרום, הרי כלשון רש"י (כו, ח) עודף יריעות העזים על יריעות התחתונות הי' "אמה מכאן ואמה מכאן", ואזי כיסו רק אמה אחת "מהשתי אמות שנשארו

תחת הקרסים" גם לדעת הברייתא – אבל רש"י ברור מללו דהכתוב מסייע לדעת הש"ס נגד הברייתא ובפשטות המקראות יש להכריע כהש"ס, ומעתה צ"ע טובא דלהלן גבי יריעות עזים, שרחבות היו מן היריעות התחתונות ביריעה אחת שהיא ד' אמות, כתיב "וסרח העודף ביריעות האהל חצי היריעה העודפת תסרח על אחורי המשכן", ופירש רש"י "וסרח העודף. . . יריעות האהל הן העליונות של עזים. . . והן היו עודפות על התחתונות חצי היריעה למערב שהחצי של יריעה אחת עשרה היתירה הי' נכפל אל מול פני האהל [היינו לצד הפתח שבצד מזרח], נשארו שתי אמות רוחב חצי עודף על רוחב התחתונות. תסרח על אחורי המשכן, לכסות שתי אמות שהיו מגולות בקרשים". הרי שסתם כדעת הברייתא ששתי אמות היו מגולות, דאילו לדעת הש"ס ש"ט אמות [דיריעות תחתונות] תלויות אחורי המשכן, רק אמה אחת דהקרשים היתה מגולה. וק"ל (ועי"ע בפרש"י בתחילת הענין שם, עה"פ "וכפלת את היריעה הששית אל מול פני האהל", סתם כדעת הברייתא דמ"ט מדות, עיין שם היטב).

והנראה בזה, בהקדים העיון בטעם שהצריך רש"י עצמו מעיקרו של דבר להביא ב' השיטות בפירושו למקרא, דלמה ל" להביא דעת הברייתא כל עיקר אחר שהכתוב מסייע לשיטת הש"ס, וכבר הוכח בדוכתין טובא דבפירושו למקרא לא נחית כלל להזכיר דיעות חז"ל אם אין בזה לפרש פשוטו של מקרא.

ועל כן נ"ל דבאמת אדרבה, רש"י ס"ל דדעת הברייתא דמ"ט מדות הוא הפירוש העיקרי בפשוטו של מקרא, ואדרבה, הסברה הפשוטה מחייבת רק פירוש זה

בפלוגת הש"ס וברייתא דמ"ט מדות באופן הנחת היריעות על המשכן

יקשה ברש"י דלכאורה סתר עצמו, שבתחילה נטה לפרש כדעת הש"ס ואח"כ סתם כדעת הברייתא דמ"ט
מידות / יתרין דאדרכה רש"י נקט הברייתא כעיקר גמ' בתחילה, ויבאר סברת הברייתא ולמה יש לה יותר סמך
מן המקרא

באופן הנחת היריעות על המשכן מצינו
פלוגתא בין דברי הש"ס בשבת לברייתא
במקום אחר, כמו שהביא רש"י בפרשתנו
(כו, ה) וז"ל: "רחבן של יריעות ארבעים
אמה כשהן מחוברות. . . שלשים מהן לגג
חלל המשכן לארכו, ואמה כנגד עובי
ראשי הקרשים שבמערכ, ואמה לכסות
עובי העמודים שבמזרח. . . נשתיירו ח'
אמות התלוין על אחורי המשכן שבמערכ
ושתי אמות התחתונות מגולות, זו מצאתי
בברייתא דמ"ט מדות. אבל במסכת שבת
(צח, ב) אין היריעות מכסות את עמודי המזרח
וט' אמות תלויות אחורי המשכן. והכתוב
בפרשה זו (כו, לג) מסייענו [לדברי הש"ס
בשבת], ונתת את הפרוכת תחת הקרסים,
ואם כדברי הברייתא הזאת נמצאת פרוכת
משוכה מן הקרסים ולמערכ אמה". פירוש,

דהפרכת היתה בסוף עשר אמות של קדש
הקדשים (שהוא לצד מערב של המשכן),
ולדברי הברייתא, שרק ח' אמות (מתוך כ'
אמות של רוחב חוברת אחת דהיריעות)
כיסו על הקרשים שבצד מערב, ועוד אמה
- לכסות עובי ראשי הקרשים שבמערכ, צא
וחשוב שקצה חוברת היריעות (ששם הם
הקרסים) הוא בסוף האמה הי"א מצד מערב
של גג המשכן, וא"כ הפרוכת שבין הקודש
לקה"ק (שהיתה בסוף האמה היו"ד) אינה
תחת הקרסים; משא"כ לדעת הש"ס בשבת
שח' אמות של קרשי צד מערב היו מכוסות,
היתה הפרוכת בדיוק תחת מקום הקרסים,
צא וחשוב.

והנה, מפרשי המקרא והש"ס כבר
עסקו ליישב הכתוב ד"ונתת את הפרוכת

הבורא ית'. כשם שבתרומת האדנים נתנו כולם סכום שווה, כך בעבודה זו אין חילוק
בין קטן לגדול, וכל ישראל בטלים אל הבורא ית"ש במידה שווה. אמנם לכל אחד יש
כשרונות שונים, אך ההתבטלות אינה נובעת מהבנה והרגשה אלא מהנשמה הקדושה, ולכן
ההתבטלות היא בכולם בשווה.

גם מהות האדנים עצמם רומזת על קבלת עול מלכות שמים: האדנים הם נחותים
ונמוכים, ויחד עם זאת הם יסוד המשכן כולו. וכמו כן ההתבטלות אל השי"ת היא עבודה
"נחותה" שאין בה השכלות ורגשות, אך היא יסוד ושורש לכל ענייני עבודת השי"ת (וראה
ספר המאמרים תש"ח עמ' 131 ואילך).

אמנם, מעתה יש לתמוה על פרטי הציור של תרומת האדנים, דמאחר ועבודה זו היא
יסוד קבלת העול הנובעת מנשמת היהודי, מדוע ניתנה תרומה זו רק "מבן עשרים שנה
ומעלה", ודווקא לאנשים, והלא גם נשים וקטנים יש בהם נשמה אלוקית והמה שייכים
לעבודה זו של ביטול וקבלת עול?

שה"מורה אני" יורגש בכל התפילה

והביאור בזה:

עבודת ההתבטלות וקבלת העול, היא אכן שווה בכל ישראל אנשים, נשים וטף, ואין
בה חילוק כלל בין קטן לגדול. וממילא מוכרחים לומר, שתרומת האדנים אינה עבודה
ההתבטלות עצמה, אלא עבודה שמצד אחד מיוסדת על אדני ההתבטלות של קבלת עול
מלכות שמים, ומאידך היא שייכת דווקא בגדולים מבני עשרים ומעלה.

תרומת האדנים היא עבודת קריאת שמע ותפילה שבתחילת היום. עבודה זו מיוסדת על
קבלת עול מלכות שמים שבאמירת "מודה אני לפניך" בקומו משנתו. בשעת אמירת "מודה
אני" עדיין לא נטל האדם את ידיו ורוח טומאה שורה עליהן (ראה שו"ע אדמו"ר הזקן מהדו"ק
סי' א ס"ה ומהדו"ק ס"ו), ומכל מקום הוא מתבטל לפני השי"ת בהתבטלות הנובעת מעצם
הנשמה שאינה שייכת לשום טומאה (ראה בארוכה בקונטרס "ענינה של תורת החסידות").

וכהמשך ל"מודה אני" באה אחר כך העבודה בקריאת שמע ותפילה, שהיא עבודת המוח
והלב, ובהן מחדיר האדם את קבלת העול של הנשמה לראשו וליבו, לשכלו ולרגשותיו. ועל
האדם לעמוד שיהי' ניכר בעבודה זו שהיא נובעת מקבלת עול פנימית אל הבורא ית"ש.

עבודה זו, של החדרת ההתבטלות בשכל וברגש, שייכת בעיקר באנשים מבן עשרים שנה
ומעלה; שכן הם הראויים ומסוגלים מצד שלימות כוחות הנפש לעבודה השכל והרגש. וזהו
עניינה הפנימי של "תרומת האדנים" - עבודת ק"ש ותפילה, המיוסדת על אדני קבלת העול.
והיא שייכת בעיקר מבן עשרים שנה ומעלה, שהם העובדים את עבודה השכל והרגש.

מדוע תיקנו חז"ל נוסח שווה לקטן ולגדול?

ומעתה תבואר עפ"י גם אזהרת התורה גבי תרומת האדנים דוקא "העשיר לא ירבה והדל

לא ימעיט":

בעבודת קריאת שמע ותפילה יש הפרשים בין "עני" ו"עשיר". יש מי שכוחות נפשו עשירים ומזוככים, ותפילתו במדרגה נעלית, ויש מי שכוחות נפשו דלים ותפילתו עניי בשכל וברגש. ואכן כאשר בוחנים את עבודת היהודי כפי שהיא בפני עצמה, הרי רואים שתפילתו היא עשירה או עניי.

אמנם, למרות שיש מי שהוא עשיר ויש מי שהוא בדרגת עני, הרי הדברים אמורים רק בעבודה עם כוחות הנפש עצמם, אך יסוד העבודה, ההתבטלות להשי"ת וקבלת עולו, הוא שווה אצל ה"דל" וה"עשיר". והוא מה שאמר הכתוב "העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט", כי ה"עשיר" וה"עני" יחדיו עובדים עבודתם על יסודי הקבלת עול שמצד הנשמה.

על פי האמור, יובן גם מדוע תיקנו חז"ל את התפילה בנוסח שווה לכל ישראל. כי למרות שאינה דומה תפילת אדם בעל מוחין ורגש לתפילת אדם פשוט, הרי עבודת התפילה מושתתת על ההתבטלות להשי"ת, ויסוד זה שווה בכולם.

במילוי תאוותו של הקב"ה כולם שותפים

ומעתה יש לבאר את עניין "תרומת המשכן", שהיא באה בהמשך לעבודת "תרומת האדנים":

כאשר אותם אנשים גדולים מבין עשרים שנה ומעלה עוסקים בקריאת שמע ותפילה שהם אדני ויסודות המשכן, הרי הם נותנים כח רוחני להמשך עבודת הקמת המשכן, שהיא עבודת "תרומת המשכן".

תרומת המשכן שונה לגמרי מתרומת האדנים. סוג התרומה וכמותה אינו שווה בכל, אלא כפי נדבת ליבו של כל אחד - "ידבנו לבו", ולאידך היא נוהגת בכל ישראל אנשים נשים וטף ולא רק באנשים מבין עשרים ומעלה.

וכך הוא גם בעבודת "תרומת המשכן" הרוחנית:

סיבת בריאת העולם היא משום ש"נתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים" (תנחומא נשא טז. ונתבאר בתניא פל"ו). השי"ת חפץ לברוא עולמות תחתונים גשמיים ונחותים, בכדי שבני ישראל יעסקו בענייני העולם לשם שמים, וינצלו את הדברים הגשמיים לעבודת הבורא, עד שיהיו ראויים להיות דירה לו ית'.

עבודה זו היא עניין "תרומת המשכן". רצון ותאוות הבורא ית"ש הוא לשכון בדברים הגשמיים עצמם, ולכן כל ישראל מאיש ועד אשה מגדול ועד קטן שייכים לעבודה זו. כל יהודי מתעסק בעניינים הגשמיים, וכאשר עושה אותם לשם שמים ולעבודת הבורא, הוא משכין בהם את הבורא ית'.

ולכן גם אין הגבלה בסוג "תרומת המשכן" ובכמותה, כי אין הפרש והבדל באיזה מסחר ובאיזו מלאכה מתעסק היהודי, כיוון שכל ענייני העולם הגשמיים צריכים להיות דירה לבורא ית"ש.

פנינים

זדוש ואגדה

גם הנחושת היא חלק מהמשכן

וְאֵת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאִתָּם זָהָב וְכֶסֶף וְנְחֹשֶׁת (כה, ג)

לכאורה תמוה: מדוע השתמשו בעשיית המשכן גם בנחושת, שאינה מתכת יקרה כ"כ, והרי "אין עניות במקום עשירות" (עד כדי כך שמטעם זה "השקו את התמיד בכוס של זהב" (תמיד כט, א. שם ל, א))?

ויש לבאר שבזה מרומזת הוראה נפלאה בעבודת האדם לקונו.

זהב וכסף ונחושת מרמזים על שלשה סוגים בבני ישראל: זהב מרמז על מדת הגבורה, שבעבודת האדם היא בחינת בעלי התשובה; כסף מרמז על מדת החסד, שהוא בחינת הצדיקים (ראה זח"א רג, א. תניא ר"פ ג. ד"ה תקעו תרס"א. ובכ"מ); ונחושת מרמז על "נחש הקדמוני" (ראה חוקת כא, ט ובפרש"י), רמז לפושעי ישראל.

וזהו שנצטוו לבנות המשכן מכל שלושת הסוגים, לרמז שאין האדם יכול לומר שאם פגם ועבר ח"ו על רצונו יתברך אין הוא יכול להיות משכן לשמו יתברך, אלא גם האדם שבבחינת "נחושת" יכול להיות חלק מהמשכן, ואדרבה - בלעדיו אי אפשר לבנות משכן לו יתברך.

הכפורת – חלק מהארון או כלי בפ"ע?

וְעָתָה אֵת הַכְּפֹרֶת עַל הָאָרֹן מִלְמַעְלָה וְאֵל הָאָרֹן תִּתֵּן אֵת הָעֶדֶת אֲשֶׁר אֶתָּן אֵלֶיךָ בֹּא לְלִמֹּד שְׁבָעִידוֹ אָרֹן לְבָדוֹ, בְּלֹא כְּפֹרֶת, יִתֵּן תַּחֲלָה הָעֶדֶת לַחֹכֵם וְאַחֲ"כ יִתֵּן אֵת הַכְּפֹרֶת עָלָיו (כה, בא. רש"י)

נחלקו רש"י והרמב"ן בגדר הכפורת, דלרש"י הכפורת היא כלי בפ"ע, ולכן פירש כאן "שבעידו ארון לבדו בלא כפורת יתן תחלה העדות לתוכו ואח"כ יתן את הכפורת עליו", אבל להרמב"ן הכפורת היא חלק מהארון, וכלשונו "ארון יקרא בהיות הכפורת עליו".

ויש לבאר מחלוקתם ע"פ פנימיות הענינים: תכלית המשכן והארון שבו היתה "ושכנתי בתוכם" - שהשי"ת ישכון בתוכי בני, והמקום שבו שרתה שכינה ה' על הכפורת, כלשון הכתוב (כה, כב) "ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפורת מבין שני הכרובים".

ולכן מפרש הרמב"ן שהכפורת שעלי שרתה שכינה היתה חלק מהארון, שבו היו שני לוחות הברית, כי השראת השכינה בישראל היא ע"י לימוד התורה, כמאמר הזוהר "ישראל מתקשראן באורייתא, ואורייתא בקוב"ה" (ראה זח"ג עג, א).

אך רש"י פירש שהכפורת לא היתה חלק מהארון, כי לאמיתו של דבר ישנו קשר פנימי בין ישראל וקוב"ה שלא ע"י התורה, ולא עוד אלא שקשר זה הוא צמיע"ה מהתורה, כמחז"ל "ישראל קדמו לתורה" (ב"ר פ"א, ד. תדבאר פ"ד). ולכן פירש רש"י שהכפורת, שעלי שרתה השכינה, היא כלי בפ"ע, צמיע"ה מהארון שבו היו הלוחות.